

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár
egész évre 10 arany korona
félévre . . . 5 arany korona
Egyes szám ára 25 arany fillér

Jó úton.

Honnan van az, hogy egyes kis nemzetek nagyhatalmi állásra tudtak szert tenni az idők folyamán? Hogy kis protestáns, főként református egyházak elhatározó befolyásra tudtak és tudnak szert tenni, a nagy és hatalmi eszközökkel bőven felszerelt egyházakkal szemben nemzetük sorsának intézésében? Honnan van az, hogy ezek az egyházak magukat folyton regenerálják, s ha fejlődésükben stagnálást, vagy épen visszaesést is észlelünk, ez csak arra jó, hogy aztán annál nagyobb erővel lépjenek az előtérbe s vegyék át a vezetést újra? Honnan van az, hogy egyes emberek oly sziklaszilárdan tudnak megállni az élet forгатagában, hogy belőlük hatások áradnak ki, amelyek alól nem vonhatja ki magát senki?

Jean Paulnak van egy története, a szilveszter-éjszaka című. Látjuk, mint áll az ablaknál egy ősz, homlokát a hideg ablaktáblához nyomva és néz ki a csillagos éjszakába. Az év végére gondol, az élet végére, s borzadály fut végig rajta. Borzalmason megragadó ez. Majd ébredzik és észreveszi, hogy csak álmodott, s magánkívül van örömeben, hogy még fiatal s életét alapjaiban megváltoztathatja. Ez a borzadály fogja el valahányszor idejét vesztegeti, mindaddig amíg teljesen úr lesz ideje és saját maga felett. Észre veszi, hogy bár az ember úgy amint van, a világra jön és felnő, a különböző tényezőknek, viszonyoknak és körülményeknek teljesen önkényes és véletlen eredménye, mégis ebből az esetleges alkotmányból egy bensőleg szükségszerű alkotást hozhat ki, amelynek rendeltetése és célja van. Élet fakad ebből, amely rendeltetésünk folytonos betöltéséből áll. Átérti jényegét s törekszik megvalósítani azt.

A nagy katasztrófát, amely ilyen magáraeszméléshez szükséges, az egyes, egyházunk és hazánk átélte. Ennek a katasztrófának borzadánya újra meg újra végig fut rajtunk, valahányszor rajta kapjuk magunkat, hogy engedjük magunkat vitetni az eseményektől, amelyek alakítanak bennünket, ahelyett hogy mi a mi egyéni, egyházi és nemzeti életünket az esetlegességektől függetlenül Istentől rendelt belső törvényszerűsége szerint formálnók. Borzadály fog el bennünket mindannyiszor, de ez

akadályoz meg abban, hogy az eddig elkövetett hibákat és mulasztásokat újra elkövessük. Ez ráz fel bennünket új életre; magunk, nemzetünk, egyházunk lényegének folytonos felismerésére s rendeltetésének folytonos betöltésére. Uralkodni kell az idő felett. Az eseményeknek csak reakcióképen szabad kiváltani belőlünk azt, ami bennünk tudatosan már ki volt érlelve s csak megnyilatkozásra várt.

Sokat és sűrűn beszélnek és írnak mostanában az élet hajszoltságáról, ami megakadályozza az utána gondolást, az emberhez méltó életet. Sokat beszélnek a vallásos élet meggyengült voltáról, majd ismét újraéledéséről, mondják, hogy az egyház regeneráló ereje megcsappant. Mégis mindenütt látni az újjáéledés jeleit. A régi formák tartalommal telnek meg ismét. A vér kering a szélütöttnek oly szívesen kikiáltott tagokban. A csendben töltött évek a pihenés éveit voltak. A tagok most már megelevenedtek; a lábak járnak, a karok dolgoznak, a hang hallatszik már; az öntudat megelevenedett. A református egyháztag kezd személyiség lenni, rendeltetése és a célja kezd előtte tudatossá válni. A vitás kérdések tisztázódnak. Református vallásunk s egyházunk lényege és mivolta átmegy lassanként újra a köztudatba, s az építő munka megindul. A régi téglákból újra hatalmas bástyák állanak elő, amelyek védenek is, de egyuttal a területet is elhatárolják, amelyen belül a továbbépítést végezni kell, ha erőinket összeakarjuk szedni a későbbi expansióra.

Gn.

Tárca

Keskeny ösvényen.

Vén paróchián ringott a bölcsőm,
Zsoltár-dallamon nevelt az Anyám,
Beszélni még én alig hogy tudtam,
Már imádkozni tanított apám.

Göröngyös útra szaladt a pályám,
Szenvedés jutott sokszor én nekem,
Ha lázadtam is néha pogányúl,
Békébe simult mindig életem.

*Mert hitem az volt egekig erő.
A kísértések nehéz napjain,
Földre húzott bár esendő testem,
Fölemelkedtem lelkem jajjain.*

*S most áldom Anyám énekes ajkát
És imádságos Apámnak szívét,
A kálvinista paróchiának
Reám sűgárzó, fehérlő színét.*

*A bibliának mindenik lapját,
A szenvedést is, ami rám jutott,
Isten irgalmát, Jézus kegyelmét:
Hogy lábam keskeny ösvényre jutott.*

Kesztyüsné Balog Margit.

Egyház

Püspöki látogatás a beregi csonka- egyházmegyében.

I.

Tizenegy napra tervezett áldásosztó körútját f. hó 18-án, pénteken kezdte meg püspökünk. E nap kora hajnalán Debrecenből dr. Révész Imre egyházkerületi főjegyző és Futó András püspöki titkár társaságában elindulva, délelőtt fél 10 órakor érkezett Vásárosnaményba. Itt a vasúti állomáson a helyi egyház és a politikai hatóság képviselőivel együtt kedves meglepetésként az egész egyházmegye lelkészi kara fogadta, élén Lánczy József esperessel és dr. Gulácsy István egyházm. gondnokkal; utóbbi az egyházmegye, dr. Kozma György főszolgabíró a közigazgatás nevében üdvözölte; ezenkívül megjelent Tukacs Lajos nagykarolyi esperes is. A vásárosnaményi templomban ünnepélyes istentisztelet volt, amelyen a főjegyző imádsága után püspökünk szólt. Csel. 24:14—16. alapján a bizonyágtevés és a reménység hatalmas ígét. A felekezeti különbség nélkül jelenlévő zsúfolt közönségre mély hatást tett az erőteljes kezdet. Az istentisztelet után küldöttségek fogadása, utána közebed következett, meleg hangulatban, de úgy itt, mint egyebütt is az egész körúton, a csonka országrész örökös gyászának kifejezésére, zene mellőzésével. Délután a püspök úr bizalmas értekezletet tartott az egyházmegye lelkészi karával, amelyen egész sor egyházkormányzati és belmissziói probléma került megvitatás alá s nyert a kerület első lelkipásztorának fényt és erőt hintő ajkairól határozott, szilárd és bölcs irányzást a megoldás felé. Azután az egyházvizsgálat következett, mely a kiváló és mélységesen komoly, rokonszenves fiatal pásztor, Varga Ferenc vezetése alatt álló eklézsiának úgy anyagi, mint lelki ügyeit jó rendben és reménykeltő fejlődésben mutatta meg. Este dr. Janka Sándor ügyvéd, egyházm. tanácsbíró látta vendégül a püspököt és társaságát.

Másnap, 19-én reggel, az indulás előtt a püspök úr az állami iskolának e célból egybegyűjtött református növendékeihez intézett kedves és bizonyára felejthetetlen szavakat. Azután hosszú kocsisorral Jándra vonult a generális vizitáció; délelőtt itt, délután Gulácson működött, központban mindig a püspök úrnak a gyülekezet speciális helyzetéhez és szükségleteihez alkalmazott, a szívekben mély nyomot hagyó imádságaival, intelmeivel, áldásaival. Szombaton este a társaság az ősi Gulácsy-kuriának volt szívesen látott vendége. Vasárnap délelőtt a vizitáció Tarpán, a híres, kemény kuruc kálvinista fészekben jelent meg: itt a főjegyző imádsága után a Püspök Ján. 15:13. alapján az életadó és életodaadó szeretet ígét hirdette a nagy gyülekezetnek; a lelkészlakon lefolyt szűk-körü, barátságos ebéd után Tivadaron volt délutáni istentisztelet, amelynek ünnepélyességét fokozta az is, hogy a tőzsomszédban odaszögellő szatmári egyházmegyéből Sipos József esperes több lelkésztársával átjött a vizitáció üdvözlésére. Este a megszállás ismét Gulácson volt, ez alkalommal a lelkészlakon adva szép és dús vendégséggel.

Az eddigi benyomások szerint a beregi református egyházak és népük mindenütt óhajtvá várták és olyan örömmel és szeretettel fogadják a püspököt, mely nemcsak a naiv szépségekkel teljes pompázó külsőségekben, hanem bensőségebb megnyilatkozások egész sorában is tükröződik. Valami ösztönös módon érzi azt itt a gyülekezetek aprajagya, hogy az elmúlt évek véres forgatagában való megtartását, a csonka hazának még így is édes és gazdag keblén való megmaradását egyesegyedül a predesztináló Isten ingyen irgalmasságának köszöni — és a csodálkozó szeretet és tisztelet gyermekiesen őszinte jeleivel elhalmazott Püspökének hasonlíthatatlanul erőteljes, bibliai gránitalapon álló és a profétikus hazafiságnak lefojtott vulkántűzétől áthevülő bizonyágtevésői szemmeláthatólag mélyen a szívébe markolnak. Mintha az idővel együtt, mely borongós, csepergős koraöszből épen a Püspök megérkezésével vált újra aranysugárral búcsúzkodó gyönyörű nyárvéggé — kezdene derengeni a csüggedés, a kétely, a közöny, a testiség, a szenvedélyek pokolgözös ködéből oly lassan és nehezen bontakozó, pedig alapjában véve nagyon értékes drága magyar kálvinista néplélekben is...

A vizitáció ünnepélyes külsőségeit és erkölcsi hatását nagyban fokozza az a minden elismerést megérdemlő körülmény, hogy a Püspököt, legszűkebb körén kívül, egész útjában, vagy legalább annak jó részén végigkísérik Lánczy József esperes, a körút páratlan körültekintésű előkészítője, erélyes és aranyos utimarsallja, továbbá Gulácsy István gondnok, a testben megfáradott, de lélekben törhetetlen nemzetépítő nagy magyar, dr. Kozma György főszolgabíró, dr. Vajas Sándor szolgabíró, Péchy Szabolcs és Pap Imre ehm. világi tanácsbírák, valamint a lelkészek közül szakaszonként beosztva többen. Mondhatni, minden arcon az új, hatalmas táplálékot kapó kálvinista magyar testvériség szent éltető öröme ragyog. Az út további

folytatásából és Isten kegyelméből szerencsés bevégezésétől mind egyházi-, mind nemzetépítő szempontból mély és maradandó hatásokat várunk, amely hatásoknak jó magva az eddig meglátogatott és megvizsgált öt egyházban a jelek szerint — amire úgy a buzgó lelkipásztorok személye, mint a gyülekezeti élet elevenségének különböző megnyilatkozásai biztató garanciák — igen jó földre hullott.

Gulács, 1925 szept. 20-án.

Notarius.

Egyházmegyei közgyűlést megnyitó beszéd.

Nagytszeteletű és Méltóságos egyházmegyei Közgyűlés!

Repülnek, suhannak a napok sólyom szárnyakon. Rügybontogató, virágokat nyiladoztató tavasz, dús melegével érlelő nyár oda — oda. Lombos fáink levelei sárgulnak, hullanak. Itt az ősz... Mennyi remény színes szivárványa ködbe borult, elenyészett, oda! Hány derűs homlokra borult a bánat sötéte?! Hány de hány nevető szem fakadott könnyekre? Hány melegen lüktető szív dermedt jéghideggé? Hány bizakodó lélek vált csüggetté? Hány földiekre épített számítás ment füstbe? Hány víg szívvel aratni akaró tallózott sírva?...

Hajh, lombos fáink levelei sárgulnak, hullanak! Bizony az egyéni élet törekvései nem termik meg mindig a siker gyümölcseit. Az óhajok, a vágyak színes virágai is olyanok, mint a mező füvei: reggel még pompáznak, estvére már levágnak és megszáradnak. Azután csak arra való, hogy fájó, keserű sóhajok szülessenek miattuk s szállhassanak utánuk. Így van! Flebilis mihi, quam tibi. De rajta nem változtathatunk. A rothadandóság rabságának járuléka ez. S élete plánumba hány de hány halandó nem szövi ezt be?! Pedig századok, ezerévek szívekbe markoló eseményei, jelenségei, tünetei igazolják az ókori bölcsesét: „Quem dies vidit veniens superbum, Hunc dies vidit fugiens jacentem.“ (Seneca.) Napköltekor még kevély a kevély, napnyugtakor már megalázva — porban.

És ez nemcsak egyes individuumokra nézve van így, így van egész nagy közületekre nézve is. Törvény, hát törvény, hogy a fák ne nőjjenek az égig akkor sem, ha erdőket alkotnak... Vajjon belátják e ezt valamikor a népek s nemzetek gyepelőit kezelő világi hatalmasok?! Talán!... A ma felülkerekedett intézkedők tényei még nem mutatják ennek belátását. Az igazság, jog és keresztényen morál tisztas alapfundamentomát kirugva lábuk alól, még ma is a lelketlen rablók s gyilkosok jog- és igazságérzetével fogalmazzák diktátumaikat, velünk, a trianoni határok közzé nyomorítottakkal szemben. Hangzik ugyan már itt is, ott is táborukból a nyomott lelkiismeret, egy-egy langyos mea culpája; de még mindig a farizeusi észjárás dominálja őket s a felforgatott világrendet csak nem engedik normális medrébe térülni. Nem is fogják, míg az örök végzet meg nem alázza őket a porig.

Óh, hogy várjuk, hogy könyörögjük ennek a végzetnek a beteljesülését!... Hiszen csak akkor lélegzhetünk mi ismét szabadon. Ma még úgy vagyunk, mint a ketrecbe zárt sebzett oroszslán. Fölföltámad az ellenünk és elszakított véreink ellen elkövetett igazságtalanságok által megduzzasztott keblünk tengerében a méltó elkeseredés, meg-megfeszülnek minden izmaink, hogy széttördeljük, összemorzsoljuk ketrecünk vasrácszatát... De az még nem enged, mert még nincs itt a végzet teljesülésének ideje, napja, órája.

Ez a helyzet signaturája. Bennünket azért érdekel közelebbről ez a signatura, mert ennek hatása symptomatikusan észlelhető nemcsak hazai s nemzeti, hanem egyházi életünk folyásában is.

A profán világ hatalmi láztól gögös eszevesztettjei — minekutánna félredobták a humanitás, a jog és erkölcs századokon át szentnek tartott elveit — olyan elemeket hagytak és erősítettek az uralmi polcon, amelyeknek nem érdekük az erkölcsi és jogrend helyreállása, mert ez rájuk nézve a *semmi* állapotba visszazuhanást jelentené. Nos, nemcsak a felülről szétömlő, áldásos napfény hat földi világunk egyetemére, a mérges gázok is elvégzik romboló munkájukat, kiváltha olympusi magasságból ömlenek alá. A jog- és erkölcsi rendet szétbomlasztó világi nagyok inficiáló hatása, hazai, nemzeti, sőt egyházi közéletünk széles rétegében is érezhető még ma is. A megmérgezett közgondolkodás még mindig nem bír orientálódni az istenországi eszmények felé; a megvadított közérzet még mindig nem bír simulni a lábbal tiprott evangéliomi tekintélyi elv tisztas kívánalmaihoz. S ha egyes külső jelenségek azt mutatják is, hogy a nemzeti eszme, a haza és anyaszentegyház szeretete édes uralma alatt kívánnak élni, munkálkodni, áldozni százak és ezrek, viszont egész tömegek, durván ellene állanak annak, hogy az evangéliom kovásza bennök is elvégezze üdvös hatását. Ez ellenállást meg kell törnünk s hogy megtörhessük, sok és lelkes munkát kell végeznünk.

Fölhivom egyházi és világi papságunk összességét, hogy e munkából mindnyájan vegyük ki a magunk részét. Szóval, tettel, áldozatkészséggel nemcsak lelkészi s tanítói karunknak, hanem előkelő világi rendeinknek, gondnokainknak, tanácsbíráinknak, presbitereinknek elől kell járnunk korunk meghibbant szellemének a restaurálásában. Új reneszánszra van szükségünk, hogy teljesen megépüljünk fájó, evesedő sebeinkből. A gyógyulást keresni, a gyógyítás szent munkáját végezni ne röstelje közülünk senki, akkor vágyaink, reményeink nem tűnnek el nyomtalanul, mint vándormadarak a levegőben; törekvéseink koronájául megadja Isten, a mi jó Atyánk magyar hazánk integritását s ebben anyaszentegyházunk fölvirágzását. Ne kishitüsködjünk. Előre, viribus unitis!

Nagytszeteletű és méltóságos egyházmegyei Közgyűlés! Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk óta elköltözött közülünk *Papp Gusztáv*, a hajdúsámsoni egyház szelid lelkű lelkipásztora s egyházmegyénk hívséges számvevője. El *Szendy Imre* debreceni,

Csathó Elemér biharnagybajomi ig. tanító, s Juhász Ignác debreceni egyházunknak huzamos időn át kiemelkedő presbitere, egyházmegyénken tisztos képviselője. Nyugalomba vonult Papp Ignác és Nagy Károly debreceni, Kathó István berettyóújfalui ig. tanító, egyházmegyei tanügyi bizottsági tag s tanítótestületünknek egyik itteni képviselője. Az Urban elhunytaknak emlékét örökítsük meg jegyzőkönyvünkben s szereteteikkel közöljük meleg részvétünket. A nyugalomba vonultaktól vegyünk búcsút pályájukon kifejtett nemes buzgalmukat méltán megillető elismeréssel s áldáskívánásunkkal.

Különböen pedig elnöktársam öméltósága nevében is szívélyesen köszöntve közgyűlésünk összes alkotó tagjait, közgyűlésünket megnyitottak nyilvánítom.

Debrecen, 1925 szept. 17.

F. Varga Lajos,
esperes.

Közélet

A Kálvineum állandó ingyenes fűtése.

Most már nem kell hozzá igazán semmi más, csak lelkésztársaimnak és a presbiteriumoknak jóakarata. Azt hiszem, sikerült megtalálni a legolcsóbb beszerzési forrást és megállapítani a legkedvezőbb fizetési feltételt. Elsőosztályú bükkhasábfá ab Nyirábrány határállomás 100 mm.-ként 2.650.000, esetleg csak 2.600.000 korona. A fuvarköltséget mindenki megtudhatja a helyi vasútállomáson, s így könnyű kiszámítani az egyház nyereségét. Megjegyzem, hogy fenti összegben benne van már a Kálvineum jutaléka is! Olcsóbb fa csak minőségileg rosszabb lehet, vagy valamely helyi alkalmi vétel, mert az kétségtelen, hogy ez az akció a legtöbb egyházra jelentékeny megtakarítást jelent. Két felhívásomra még csak 14 egyház jelentette be az évi tűzifaszükségletét, tényleges megrendelést pedig csak három helyről kaptam. Tájékoztatásul közlöm, hogy a Kálvineum e három megrendelés után 1.350.000 korona jutalékot kap. Egyháznak pedig a helyi piaci árhoz viszonyítva hat vaggonnál 1.200.000 korona a tiszta nyeresége. Ezen számok kétségtelen bizonyosságok amellet, hogy az egyházak egyhelyen való rendelés esetén a Kálvineum állandó ingyen fűtését csakugyan tudnák biztosítani és pedig a saját anyagi nyereségükkel. A fa a megrendeléstől számított, legkésőbb nyolc héten belül érkezik meg, az ára pedig az átvétel után fizetendő, majd később közölt helyre. Ismételtlen kérem tehát lelkésztársaimat, csináljanak lelkiismereti kérdést a szükséglet bejelentéséből, hogy 1. mennyi az egyház évi faszükséglete? 2. Csap. Nyirábrány, Biharkeresztés vagy Kötégván közül melyik a legközelebbi határállomás? Ennél könnyebben és kevesebb munkával senki sem járulhat hozzá a két Kálvineum fenntartásához, amelyből kivonni magát egyetlen lelkésztársamnak sem volna szabad, még áldozatok árán sem. Tiszalök, 1925 szeptember 21.

Szeretettel Bartha László.

Magunk között.

Az olaszliszka rabbinak, mikor a fogságból, ahova pénzhamisításban részesség gyanúja miatt került, kiszabadult, az egyik helyi újság híradása szerint kézesókkal ment üdvözlésére a védője. Ehhez a világon senkinek semmi köze — mindenki úgy és annak fejezi ki a tiszteletét, ahogy és akinek ő maga helyénvalónak találja. Nem is tartoznék a dolog a nyilvánosság elé és különösen nem ennek a mi lapunknak a keretében, ha egy kis elmélkedésre nem indítana. Nem igen történhetik meg, hogy a mi egyházunkhoz tartozó ügyvéd, — nem mondom, hogy Baltazár Dezsőnek, aki elvégre még fiatalos ember, hanem, mondjuk Révész Kálmánnak, aki idősebb a rabbinál, kezét csókoljon, ha csak nem a maga fia. De ha mégis megtörténnék, napokig folyna a gúnyolódás a sajtóban. A tiszteletteljes fiatalembert sietnének kiközösíteni a liberális társadalomból. Pedig annak a kálvinista püspöknek egy kicsit több érdeme van a magyar kultúra szolgálatában, mint a magyarul sem tudó rabbinak. Sőt, hogy ne a „felvilágosodott” kálvinistákról beszéljünk: a római katolikus fiskálisnak is, aki a maga püspökének nyilvánosan siet kezét csókolni, haladéktalanul megadjuk a klerikális jelzöt. Az izraelita ügyvéd liberálizmusának, sőt radikálizmusának ellenben nem árt a rabbi kezére nyomott csók. Én nem is tudom, a politikai és társadalmi liberálizmus miért ne férhetne össze a legbuzgóbb vallásossággal, az egyház és a tiszta életű papság akármilyen magasfokú tiszteletével. Magyarországon mégis sokan megállapítják az összeférhetlenséget — és bizony nem a mi táborunkban.

A klerikális címet különben nagyon könnyen osztogatjuk Magyarországon akkor is, ha hiányzik a hozzávaló jelleg. Hogy bizonyos körökben az egyházhoz való ragaszkodás, a vallásosság, sőt akárcsak általában a vallás tiszteletben tartása is klerikalizmusnak számít, azon nem csodálkozom. De azt nem tudom megérteni, hogy akik a maguk vallásához és vallási intézményeihez buzgón és külsőségeiben is kifejezetten ragaszkodnak, a másik valláson levőnek az övékénel semmivel sem nagyobb fokú ragaszkodását klerikalizmusnak, felekezetségségnek, szóval a nemzeti egység megbontására s az egyetemes emberszeretet megrontására való készségnek bélyegzik. Azt hiszem, mindenkinek elsősorban azt kellene megfontolni, vajjon hasonló körülmények közt nem érezn-e ő magát a maga vallása vagy egyháza irányában legalább annyinak megtevésére kötelezettnek, mint amennyit az ítélet alá vont ember megtett. Ha igen: akkor nincs jussa megrovó ítéletet, vagy kisebbitőnek szánt szót használni. Vagy talán az a principum, amit úgy szoktak mondani: hja, paraszt, az más. Nohiszen, akkor tisztelem én azt a demokráciát és liberálizmust.

Halottaink

Lányi Lajos

1863 dec. 4—1925 aug. 28.

Érdekes, értékes, nem mindennapi embert vesztett Lányi Lajosban a magyar közélet. Azok közé, a napjainkban, sajnos, nagyon kevesek közé tartozott, akiknek határozott, kiforrta világnézetük s e világnézetben nyugvó szilárd meggyőződésük, szilárd elveik vannak. Régi papi családból született 1863 dec. 4-én Kocsordon, Szatmár vármegyében. Sárospatakon végezte a gimnáziumot és teológiai akadémiát, a budapesti tudományegyetemen a bölcsészeti fakultást, itt nyert dícséretes oklevelet 1894-ben a latinnyelvből és történelemből. 1888-tól 1892-ig segédlelkész és tanító Fehérgyarmaton, 1892/3-ban ideiglenes rendes tanár a hajdúböszörményi, 1893/4-ben helyettes tanár a debreceni, 1894/5-ben rendes tanár a kisújszállási, 1895. évi szeptember 1-től 1922. évi szeptember hó 1-ig rendes tanár a mezőtúri ref. főgimnáziumban, 1897-től 1912-ig a mezőtúri állami felsőbbleányiskolában a református hitoktatást is ő végzi. 1922. év szeptemberében, 30 évi szolgálat után megy nyugdíjba. De nem pihen ezután sem, a közélet minden terén tevékeny szerepet visz egész haláláig. Érdekes volna részletes életrajzot írni Lányi Lajosról, mert az ő életrajza nagyon tanulságos megvilágításba állítaná az alföldi magyar kálvinista középiskolák életét, s még inkább az alföldi magyar nép lelki világát, sőt az egész alföldi magyar közszellemet.

Lányi Lajos ugyanis nagyon jellegzetes példaképe volt a kemény kálvinista magyar jellemeknek, aminőket a XIX. század második felében neveltek a kálvinista paróchiák és kollégiumok. Mélységes, erős evangéliumi hit, menten minden magamutogatástól, aggódóan, szinte túlságig kerülve a farizeus kegyeskedésnek még a látszatát is, erős hiten felépített határozott világnézet; világnézet alapokon nyugvó erős meggyőződés, szilárd életelvek; megingathatatlan tiszta liberálizmus, igazi szabadgondolkodás, amely megalkuvás nélkül keresi az igazságot minden téren, abban a biztos tudatban, hogy az ő tiszta evangéliumi hite soha ellentétbe nem kerülhet semmiféle tudományos igazsággal, mert az ő hite maga a tiszta igazság: — ime, ezek a Lányi Lajos jellemének alkotó elemei. Ezek a jellemvonások irányították az ő történettanítását, nevelő munkáját, közéleti és politikai szereplését. Ő nem változtatta, mint korunkban divat, elveit, meggyőződését, a legújabb áramlatok, divatok szerint, nem is alkalmazkodott szavaiban, tetteiben, a hatalmonlevők kedvéhez, tetszéséhez, hanem teljes erővel igyekezett a maga elveit átültetni tanítványaiába, polgártársaiba, minden lehetőt elkövetett elveinek, igazságainak az életben érvényesítésére.

Ezért volna érdekes az ő részletes életrajza, mert az sok tanulsággal szolgálna a mai nemzedéknek, amely a kálvinista politika szükségességét

hirdeti, tanulsággal szolgálna arra nézve, hogy mennyiben alkalmas talaj a mi népünk lelkivilága a kálvinista politika befogadására, mennyiben van arra előkészítve, illetve mit kell tenni előkészítése végett, mik a lehetőségek, mik a nehézségek, amelyekkel számolnunk kell.

Lányi Lajos ugyanis, mint egy alföldi magyar kálvinista város közéleti harcosa, sohasem harcolt a maga érdekében, vagy mások egyéni érdekei mellett, hanem mindenkor az ő kálvinista világnézetéből folyó politikai és társadalmi elveinek az életbe átültetése végett; vagyis az ő harca nem egy ember harca volt, hanem a kálvinista politikai és társadalmi elvek harca az önző egyéni és pártérdekek ellen. Voltak csalódásai, kudarcai; de voltak szép sikerei is.

Az ő sikereinek és kudarcainak oknyomozó leírása volna tehát az ő életrajzójának feladata.

Most és ezen a helyen nincs időnk és terünk ennek a feladatnak elvégzésére; ezért beérjük azzal, hogy bemutatjuk e lap olvasóinak Lányi Lajos lelki arcképét úgy, ahogy azt az elvesztése fölött érzett fájdalom közvetlen hatása alatt szívünk vérvével a lelkünk vásznára rajzoltuk és a gyászolók szeme elé vetítettük koporsója mellett:

Gyászos Halotti Gyülekezet!

A megdőbönt szív bezárt tömlőcéből nehéz a szót kihozni gyöngé ajknak. Nehéz nekem is szólanom e koporsó mellett. De szólnom kell, a lelkem parancsolja.

Lányi Lajos, kedves barátom! Téged búcsúszó nélkül hívott el közülünk az Úr; de én nem tudok szó nélkül megválni tőled. Nekem búcsúzásul bizonyosságot kell tennem rólad, úgy érzem.

Mert kevesen ismertek téged igazán és nagyon sokan félreismertek.

Én ismertelek, én tudom ki voltál. 28 esztendő öröme, bánata, sok nehéz, de szép munkája, sok kemény harca kovácsolta össze szíveinket; közös eszmények tüze égett, világolt lelkeinkben; ezek fényénél ismertem meg lelked minden vonását.

Én tudom, hogy látszólag kemény, rideg külsőd alatt a szeretet izzó tüze égett. Szeretted Istent, szeretted mindent, ami szép, jó és igaz, szeretted szüleidet, testvéreidet, szeretted családod tagjait csuda melegséggel, gyengédséggel, önfeláldozással: szeretted hazádat, egyházadat, iskolánkat úgy, hogy senki jobban; én tudom, hogy kész voltál mind-egyikért mindent feláldozni, életed is adni. Óh, hányszor sirtad, zokogtad előttem az öröm, boldogság fájdalom könnyeit családi örömeid, családi bajaid felett! Én tudom, mint gyötörtök, kínoztok, mint törtök össze és emeltek fel, mint edzettek dacos, halálig elszánt harcosok a közélet bajai, édes hazánk gyászos katasztrófái. Én tudom, hogy te szeretted minden embert felebaráti szeretettel; de ha az emberek önző egyéni érdekei szembe kerültek az igazsággal, a közérdekkel, elég bátor voltál mindig, mindenkivel szemben, az igazság, a közjó mellé állni, azokért harcolni; ezért szerzettél oly sok ellenséget.

De te álltad a harcot bátran, keményen, ren-

dületlenül. Mert férfi voltál a javából, becsületes, hü és igaz. Küzdelmes, harcoss életed volt, de szép életed, mert nem hiába éltél.

És most jutalmul adott neked a mi Urunk Istenünk olyan szép halált, aminő csak keveseknek jut.

Isten veled, édes barátom! Köszönöm neked iskolánk nevében hűséges munkádat, köszönöm kartársaim nevében mindenkor tanúsított meleg együttérzésed; köszönöm, hogy jó és balszerencse közt híven kitarítottál mellettem mindhalálig. Köszönöm, köszönöm!

Most elmégysz, ithagysz, nehéz lesz nélküled. Isten veled, bajtárs, a viszontlátásig!

Mezőtúr, 1925 szept. 21. **Borsos Károly.**

Különfélék

Horthy István tábornok Vámospércsen keresztül utazott 11 kenderesi presbiterrel, mint a kenderesi egyház főgondnoka és a hevesnagykunsági egyházmegye gondnoka. Újlétára. Már Vámospércsen meleg fogadtatásban volt része. Az állomásnál 150 főből álló levante-csapat zászló meghajtással s kalappal tisztelegéssel fogadta. A református dalkör, mely szintén jelvényekkel, zászlóval vonult ki, szép magyar dalt énekelt. Nagy Lajos igazgatótanító a levanték s a dalkör nevében üdvözölte Horthy István tábornokot, ki háború után, polgári és egyházi téren, mint vezető jár elől jó példával abban, hogyan kell a nemzet előhaladását munkálni. Szíves válasza után bemutatatta magának a levante egyesület vezetőjét: Nagy József községi jegyzőt, a dalkör karnagyát: Béres Antal tanítót. Megelégedését fejezte ki a látottak és hallottak felett, azután Újlétára ment kíséretével. Részt vett az istentiszteleten. Istentisztelet után buzdító beszédet tartott a levantékhoz s fogadta Újléta üdvözlését, melyet Dobi főgondnok tolmácsolt. Ezután társaival Kiss Sándor református lelkész vendége volt. Volt alkalmunk a küldöttségben résztvevő presbiterekkel beszélgetni, kikkel együtt utazott a kegyelmes úr a harmadik osztályban. A legnagyobb lelkesedéssel beszéltek arról, hogy fáradtságot nem ismerve dolgozik s részt vesz községe és egyháza minden dolgában.

Mácsai Sándor emlékezete. A debreceni kollégium feledhetetlen ének- és zenetanárának, Mácsai Sándornak emlékezetét megható módon elevenítette föl két dalegyesület halála évfordulóján. Szeptember 20-án az *Egyetértés* ének- és zene-

egylet, melynek 25 évig karnagya volt, emlékünnepet rendezett s ezen *Heynke Oszkár* MÁV. felügyelő, a megboldogultat nagyon híven jellemző emlékbeszédet olvasott fel. Ez ünnepély után a *Mácsay-dalkör* az elhunyt tanár sirjánál zengett el két gyászéneket s közben *S. Szabó József* gimn. igazgató, a dalkör diszelnöke mondott kegyeletes érzésből fakadó, rövid beszédet.

A vértesi (Bihar m.) református egyház kívül-belül gyönyörűen megújított templomának szép tornyára szept. 10-én tette fel Pethő Pál, a közismert és ügyes nagyrábéi templomtatarozómester az új gömböt, kakast és az aranyozott csillagot a gyülekezet tagjainak nagy érdeklődése mellett, megható ünnepély keretében, amelyen Kósa Béla lelkipásztor szólott a hívekhez, megmagyarázván, mit jelent a gömb, a kakas és a csillag. Felhívott mindenkit, hogy életében emelje legmagasabbra a Krisztust, ama fényes és hajnali csillagot. A templom és torony renoválása a vértesi egyháznak 175 métermázsza búzájába került. A megújuló templomok legyenek a lelkek megújulásának is biztató jelei és zálogai.

A debreceni református főgimnáziumba a folyó tanévre 764 nyilvános, rendes tanuló iratkozott be, mely osztályonként következőleg oszlik meg: I. a. 65, I. b. 67, II. a. 65, II. b. 63, III. a. 57, III. b. 56, IV. a. 60, IV. b. 57, V. a. 46, V. b. 36, VI. 69, VII. 62, VIII. 61. Felekezetek szerint: Református 688, ág. ev. 18, unitárius 2, róm. kath. 14, gör. kath. 2, izraelita 40. Sajnos, hogy a túlszűfolttság miatt több református tanulót nem vehetett fel az igazgatóság. Egyes osztályokba különösen nagy volt a todulás. A f. tanévre az egyházi főhatóság az V. osztályt is kénytelen volt párhúzosítani.

Egy írónak és művének megbecsülése. Hajdúböszörmény város képviselőtestülete e hó 22-én tartott gyűlésében egyhangúlag elhatározta, hogy az ottani iskolák tanulói részére szorgalmi jutalomkönyv gyanánt 500 példányban megrendeli Poresalmy Gyula hajdúböszörményi református igazgatótanító „Boda Katalin” c. hajdúregényét, amely regény függelékében Hajdúböszörmény város rövid története s a közel 900 világháborús hősi halott rövid életrajza is közölve lesz. Lapunk f. évi 33. számában közöltük dr. Baltazár Dezső püspökünknek a „Boda Katalin” hajdúregény támogatása tárgyában az esperes urakhoz, presbiteriumokhoz, lelkészekhez s tanítókhöz intézett meleghangú körlevelét. E helyen ujólag felkérjük a lelkész, tanító urakat s az egyházakat, hogy a böszörményi városi képviselőtestület által tanúsított meleg érdeklődéssel támogassák a jó ügyet s lehetőleg okt. 1-ig szíveskedjenek megrendeléseiket a szerzőhöz, Hajdúböszörménybe beküldeni.

Kun József késműves és műköszörüs, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

FISCHER ADOLF ÉS FIA posztónagykereskedő. Férfi és női öltöny és kabát szövetek nagy választékban, papl fekete szövetkülönlegességek. Debrecen, Piac-u. 61.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2072/1925. sz. **Körlevél.**

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom az 1926. év őszén és 1927. év februárjában tartandó lelkészképesítő vizsgálatok házi dolgozatainak tételeit a következőkben:

I. Első lelkészképesítő vizsgálatra.

1. Máté 26., 27., 28. fejezeteinek exegézise.
2. A reformatori hit fogalma és munkája.
3. A kettős morál.

E tételek közül a vizsgázó egyet kidolgozván, dolgozatát legkésőbb 1926 június hó 1-re, illetőleg az 1927 februárjában vizsgáznai szándékozók 1926 november 1-re a lelkészképzőintézeti igazgatóhoz beküldeni tartoznak. A dolgozat tisztán és olvashatóan írva, befűzve, a források megnevezésével nyújtandó be.

II. Második lelkészképesítő vizsgálatra.

1. Értekezés a következő három tétel valamelyikéről:

a) A magyar református konfirmációi kateirodalom bírálatos ismertetése.

b) A kísértés meghatározása, fajai és lelki-gondozói kezelése.

c) Bocskay István és a bécsi béke.

2. Predikáció: Márk ev. IX. 38—40. versek fölött.

3. Bibliamagyarázat: Lukács ev. IX. 57—62. versek fölött.

4. Kátémagyarázat: Heid. Káté XX. Úrnapja 53. kérdés.

Az 1 alatti dolgozat külön s a 2, 3, 4, alattiak ismét külön, tehát a négy dolgozat két füzetben, tisztán és olvashatóan írva, befűzve, a források megnevezésével a fentebb írt határidőig küldendő be az egyházkerületi főjegyzőhöz.

A dolgozatok beadásának megjelölt határidejéhez a legszigorúbban ragaszkodom s meghosszabbításának csakis egyénekenkénti kérelemre és kizárólag az esetben adok helyet, ha a jelölt orvosi bizonyítvánnyal, vagy egyéb hiteltérdemlő módon igazolja, hogy súlyos betegség, vagy más, ezzel egyértékű vismajor miatt volt képtelen dolgozatait a kellő időben benyújtani.

Debrecen, 1925 szeptember 17.

Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés.

A hajdubagosi református egyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett IV-ik tanítói állásra. Javadalom állami kiegészítéssel törvényszerű.

Kötelessége: A reá bízott osztályok vezetése a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint. Kanonikus órák ellátása, lelkész és kántor akadályoztatása esetén helyettesítés, belmiszteri munkában segédkezés.

Pályázhatnak okleveles férfi tanítók, kik minden szükséges okmányokkal felszerelt kérvényüket október hó nyolcig (válaszbélyeggel) küldjék: Református Iskolaszék Hajdubagos címre. (Vasút, posta, helyben.)

Debreczeni István
órás-mester Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órákraktára

SESZTINA LAJOS

vasnagyszerkedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Gazdaságokba,
építkezésekhez és tetők fedéséhez
minden vasanyagot szállít.

Telefon 6.

Szlezák László

harang-ércöntöde, harang-
felszerelés- és haranglábgyár

Budapest VI., Frangepán-u. 77.

(Saját házában.)

A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti
„ÖRHÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal.

TELEFON: 139—62.

Az 1900. évi párizsi világ, 1921. és 1923. évi
vas- és gépipari kiállításon aranyéremmel ki-
tüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

FITTLERSÁNDOR

orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

Új Orgonákat,
Orgonasípokát,
iskolai és templomi
Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szak-
szerűen mérsékelt árákért
Árjegyzék ésköltségvetés díjtalan

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

WACHA tisztít, mos, fest kifogástalanul Debrecen, Simonffy-u. 55.

TELEFON: 113-44. SZÁM.

LOPOS GYULA iskolapadok

athletikai sportcikkek,
iskolai bútorok,

tornaszerek

gyára

BUDAPEST, III., BÉCSI-ÚT 85.

Árjegyzéket és költségvetést
felszólításra küldök. VAVAVA

6—20

TEPLOMHARANGOKAT

és összhangzó harangozatokat
a legfinomabb harangfémötvözet-
ből, tiszta esengésű, előre meg-
állapított szavatolt harangokkal

tíz évi jótállás mellett

harangszerelvényeket, forgatható
vaskoronával, harangállványokat
hengerelt vasból, szabadonálló va-
lamint fekvő elrendezéssel gyárt

WALSER FERENCZ

tűzoltási szerek és szivattyúk
gyára, harang- és fémöntőde

Budapesti VI, Lomb-utca 34-36.

Villamos megálló: Váci-ut, Láng-gyár.

Telefon 95—50.

Telefon 95—50.

Debrecen szab. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„Méliusz“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, zenemű-
papír- és írószerekkereskedése

Debrecen, Ferenc József-út 26.

Értesítés

a zsolttárok és kiadványok augusztusi
árairól.

1925 augusztus hóra a zsolttár árak a
következők:

32° legkisebb zsolttár

papírkötésben	K	31,600
félvászon kötésben	K	37,300
egészvászon kötésben	K	41,700

16° iskolai kiadású zsolttár

papírkötésben	K	42,800
félvászon kötésben	K	47,500
egészvászon kötésben	K	59,800

8° oktáv alakú zsolttár

papírkötésben	K	58,600
félvászon kötésben	K	64,300
egészvászon kötésben	K	74,500

4° quartalak, nagybetűs zsolttár

papírkötésben	K	112,800
félvászon kötésben	K	119,300
egészvászon kötésben	K	144,200

Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsolttárainkat
a következő minőségekben, alakban és árakban:

II. kiadás, prózába szedve 16° alaku

díszvászon, kehely és préseléssel	K	100,000
díszvászon, párnázott, vörösmetszés, tokban	K	180,000
díszbőr, párnázott, aranymetszés, tokban	K	280,000

32° alaku zsolttárok

Hajlítható díszvászon kötés (Kötés alatt)	—	—
Párnázott díszv. kötés, valódi aranymetszéssel	K	160,000
Gelluloid-e ont kötés, val. aranymetszéssel (Kötés alatt)	—	—
Valódi bőrköt., párnázott, valódi aranymetszéssel	K	240,000
Valódi antilopbőr, különböző színekben	K	240,000
Valódi bőrk., különböző színekben, aranymetszéssel, párnázott bőrtokban, hordozó szíjjal	K	400,000

A közeli iskolák év előtt ajánljuk dusan felszerelt tankönyv, írószer, iskolai segéd-eszközöket tartalmazó raktárainkat.

„Méliusz“ könyvkereskedés

Debrecen,
Ferenc József-ut 26.